

נשיא ומייסד
הרב שאול ישראלי זצ"ל

מופק בסיוע של:
ההסתדרות הציונית העולמית
המחלקה לשירותים רוחניים בתפוצות

נח תש"ע

פרשת שבוע

מהפכה טכנולוגית, ברכה?

הרב יוסף כרמל, ראש כולל "ארץ חמדה"

מה הביא את דור המבול לשפל המדרגה מבחינה רוחנית? בפרשתנו אין פירוט והשאלה חייבת להטריד כל ירא שמים! וז"ל הכתוב:
"**וַתִּשְׁחַת הָאָרֶץ לְפָנֵי הָאֱלֹהִים וַתִּמְלֵא הָאָרֶץ חָמָס׃** וַיִּרְא אֱלֹהִים אֶת הָאָרֶץ וְהִנֵּה נִשְׁחָתָה כִּי הִשְׁחִית כָּל בֶּשֶׂר אֶת דְּרָכָו עַל הָאָרֶץ׃
וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים לְנִחַם קַץ כָּל בֶּשֶׂר בָּא לְפָנַי כִּי מָלְאָה הָאָרֶץ חָמָס מִפְּנֵיהֶם וְהִנְנִי מִשְׁחִיתֶם אֶת הָאָרֶץ" (בראשית ו' יא-יג).
ההשחחה מודגשת ארבע פעמים והחמס פעמיים. לכן אין זה פלא כי חז"ל קבעו:
"אמר רבי יוחנן: בא וראה כמה גדול כחה של חמס, שהרי דור המבול עברו על הכל ולא נחתם עליהם גזר דינם עד שפשטו ידיהם בגזל" (סנהדרין דף קח ע"א)
ורש"י בעקבותיהם: "לא נחתם גזר דינם אלא על הגזל".
אין בקביעה זו הסבר לשאלה מה גרם להשחחה.

ננסה לפתור את החידה בעזרת הדרך בה הלכנו בשבועות האחרונים.
המקום הנוסף בתורה בו אנו מוצאים דגש בענין "ההשחחה" של הציבור, הוא בשירת 'האזינו'.
בסוף פרשת וילך נאמר:
"כִּי יִדְעֵתִי אַחֲרַי מוֹתִי כִּי הַשְׁחַת תִּשְׁחָתוּן וְסָרְתֶם מִן הַדֶּרֶךְ אֲשֶׁר צִוִּיתִי אֲתֶכֶם וְקִרְאת אֲתֶכֶם הִרְעָה בְּאַחֲרֵית הַיָּמִים כִּי תַעֲשׂוּ אֶת הַרְעָה בְּעֵינֵי יְקֹנֶק לְהַכְעִיסוֹ בְּמַעֲשָׂה יְדֵיכֶם׃ וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה בְּאָזְנֵי כָל קְהַל יִשְׂרָאֵל אֶת דְּבָרֵי הַשִּׁירָה הַזֹּאת עַד תִּתְּמַס" (דברים ל"א כט-ל)
ואח"כ בשירת 'האזינו' עצמה:
"**שְׁחַת לֹו לֹא בָּנִיו מוֹמִים דֹּר עֲקֹשׁ וּפְתִלְתִּל׃** הַלְיִקְנֶק תִּגְמְלוּ זֹאת עִם נָבֵל וְלֹא חֶכֶם" (דברים ל"ב ה-ו).
בשירת 'האזינו' מפורש מה גרם להשחחה. וז"ל הכתוב:
"**וַיֵּאָכֵל תְּנוּבוֹת שְׂדֵי וַיִּנְהָקוּ דְּבַשׁ מִסְּלַע וְשֶׁמֶן מִחִלְמִישׁ צוֹר׃** חֲמָאֵת בָּקָר וְחֵלֶב צֹאן עִם חֵלֶב פְּרִים וְאֵילִים בְּנִי בְּשׂוֹן וְעֵתוּדִים עִם חֵלֶב כְּלִיֹּת חֹטֵה וְדָם עֵנַב תִּשְׁתֶּה חֲמֹר׃ וַיִּשְׁמְנוּ יִשְׂרָאֵל וַיִּבְעֹט שְׁמֵנָת עֲבִית כְּשֵׁית וַיִּטֹּשׂ אֱלֹהֵי עֲשָׂהוּ וַיִּנְבֵּל צוֹר יִשְׁעָתוּ" (שם יג-טו).
השפע הגשמי וחיי המותרות הם הגורמים להשחחה הנוראה. אחרי ההקבלה בביטויים, אנו יכולים להניח כי זו הייתה הבעיה גם בדור של נח.

אחרי שהוכחנו זאת מן הכתובים, כמה טוב למצא את הרעיון מפורש גם בדברי חז"ל וז"ל הגמרא:
"יתנו רבנן: דור המבול לא נתגאו אלא בשביל טובה שהשפיע להם הקדוש ברוך הוא".
גם רבי צדוק הכהן מסביר כך: "והנה מה שגרם לדור המבול להיות רבה רעת האדם בארץ היה מרוב טובת עולם הזה שהיה להם ... והיו רק אוכלים ושותים ופוחזים. ורוב השלוח הביאם שימרדו ויחטאו" (פרי צדיק פרשת נח).
מה איפשר להם את חיי המותרות הללו? התשובה נמצאת בסוף פרשת בראשית. וז"ל הכתוב:
"**וַיִּחִי לְמֶדֶן שְׁתֵּים וְשָׁמַנִּים שָׁנָה וּמָאת שָׁנָה וַיֹּלְדוּ בָּן׃** וַיִּקְרָא אֶת שְׁמוֹ נֹחַ לְאֹמֶר זֶה יִנְחַמְנוּ מִמַּעֲשֵׂנוּ וּמִמַּעֲבֹנוּ יְדִינֵנוּ מִן הָאָדָמָה אֲשֶׁר אֲדַרְכָּה יְקֹנֶק" (בראשית ה' כח-כט).
נח היה זה ששחרר את האנושות מהעונש של:
"**אֲרוּרָה הָאָדָמָה בְּעִבּוּרָהּ בְּעֵצָבוֹן תֵּאָכְלָנָה כָּל יְמֵי חַיֶּיהָ׃** וְקוֹץ וְדַרְדַּר תַּצְמִיחַ לָהּ וְאָכְלָתָ אֶת עֵשֶׂב הַשָּׂדֶה׃ בְּזַעַת אֶפְיָהּ תֵּאָכֵל לֶחֶם" (שם ג' יז-יט).

נח היה אבי המהפכה הטכנולוגית הראשונה בעולם. המצאת המחרשה על ידי נח, היא זו שאפשרה לאנושות להוציא יבולים גידולים רבים בפחות מאמץ. כמבואר במדרש: "ולא עוד אלא עד שלא נולד נח עושין מלאכה בידיהם לכך כתיב ומעצבון ידינו. נולד נח התקין להם מחרשות ומגלות וקרדומות וכל כלי מלאכה" (מדרש תנחומא פרשת בראשית סימן יא) וכך גם ברש"י בעקבותיו: "עד שלא בא נח לא היה להם כלי מחרשה והוא הכין להם".

מהפכות טכנולוגיות הופכות את חיי האדם ליותר נוחים ומעניקות לו שפע זמן פנוי. השאלה הגדולה היא למה זמן זה מנוצל? האם למציאת חן בעיני אלקים ואדם או להחנפה? הסיכוי טובן בחובו סיכון גדול!

דווקא בימינו ודווקא כאן במדינת ישראל
אנו חייבים להודות להקב"ה על השפע הגדול, גם החומרי, שהוא מעניק לנו
ומאידך גיסא, להיזהר מאוד שתקנתנו לא תהא ח"ו קלקלתנו.

לע"נ רבי יעקב בן אברהם ועיישה סבג	לע"נ הרב אשר וסרטייל ז"ל נלב"ע ט' כסלו תשס"ט
---	--

חמדת הדף היומי עיונים בשולחן ערוך - חושן משפט, לאור הדף היומי

ל' תשרי - ו' חשוון, בבא בתרא נח-סד

הרחבת בית (ס עמוד א)

הרב עופר לבנת

לע"נ סבתנו מלכה טויבע בת הרב יעקב לייב

לפנים היה מקובל לגור במבנה שכלל כמה בתים פתוחים לחצר אחת. החצר הייתה משותפת בין בעלי הבתים השונים והייתה משמשת אותם לצרכים רבים. עקב כך, התעוררה השאלה האם אדם רשאי להרחיב את ביתו באופן שיוכלו לגור בו אנשים נוספים ללא הסכמת שכניו, או שמא הם יכולים לטעון שאינם רוצים שיתרבו המשתמשים בחצר?

בדפי הדף היומי של השבוע למדנו במשנה (נט עמוד ב) כי אם אחד מהשותפים בחצר קנה בית הפתוח לחצר סמוכה, הוא אינו רשאי לפתוח בית זה לחצר. הגמרא (ס עמוד א) מסבירה שהטעם הוא כיון שהשכנים טוענים שהוא "מרבה עליהן את הדרך" - הוא מגדיל את כמות הנכנסים והיוצאים דרך החצר. הגמרא מקשה על כך מהמשך המשנה בה מבואר שאדם רשאי להוסיף חדר או עלייה לביתו, והרי אף כאן לכאורה הוא מגדיל את כמות הדיירים. בהבנת תירוץ הגמרא לשאלה זו נחלקו הראשונים, נציין את השיטות העיקריות.

לדעת הרשב"ם (שם, ד"ה ומאי) כל תוספת בניין אסורה כיוון שהיא מביאה להוספת דיירים. אולם אם אדם לא מוסיף במבנה אלא רק משנה את החלוקה הפנימית בתוך ביתו, כגון שהוא מחלק חדר לשניים, הוא רשאי, אע"פ שגם בכך מתווספים דיירים, כיוון שבתוך מסגרת הבית הקיימת הוא רשאי להוסיף דיירים כרצונו. רק על תוספת בניין יכולים השכנים לעכב. לדעת הרמב"ן (נט עמוד ב ד"ה מתניי) מותר להוסיף בבניין ואפילו לחבר בית מחצר אחרת לביתו כל שאין לתוספת פתח עצמאי לחצר. הסיבה לכך היא שאם יש לבניין הנוסף פתח עצמאי לחצר, סביר להניח שהוא ישכיר בניין זה לאחרים ויגדיל את המשתמשים בחצר. אך אם התוספת היא פתוחה רק לתוך ביתו לא סביר שהוא ישכיר אותה לאחרים וממילא לא יתווספו דיירים.

הטור (ח"מ סימן קנד) מפרש את דעת הרא"ש כדרך בנינים בין הרשב"ם לרמב"ן. ניתן להרחיב את הבית על ידי הוספת חדר או עלייה כדברי הרמב"ן, אך לחבר בית מחצר אחרת לביתו אסור. כנראה שהסברא היא שאם יש לאדם בית בחצר ההנחה היא שיש לו רשות להגדיל את ביתו, אך להוסיף בית מחצר אחרת לחצר זו, אין לו רשות.

עוד נחלקו הראשונים מה הדין אם אדם רוצה להוסיף דיירים בביתו ללא תוספת בניין. לדעת הרמב"ם (שכנים ה, ט) גם כאן השכנים יכולים לעכב עליו. אולם הראב"ד (בהשגות שם) ועוד הרבה ראשונים (הרשב"ם שהובא לעיל ועוד) חולקים וסוברים שכל שאין אדם מוסיף בבניין, יש לו הזכות להוסיף דיירים בתוך ביתו. ה"מגיד משנה" מסביר שאף לדעת הרמב"ם, אם הדיירים הנוספים סמוכים על שולחנו, הם נחשבים חלק ממשפחתו ואי אפשר למנוע ממנו להכניס אותם לתוך ביתו.

סיכום ופסיקה:

השולחן ערוך (ח"מ קנד, א) פסק כדעת הרמב"ן שאדם רשאי להרחיב את ביתו ואפילו לחבר לביתו בית מחצר אחרת כל שאין לתוספת פתח עצמאי לחצר. הרמ"א הביא את דעת הרא"ש שאסור לחבר בית מחצר אחרת. עוד פסק השולחן ערוך (שם, ב) כדעת הרמב"ם שגם על הוספת דיירים יכולים השכנים לעכב, אך הרמ"א פסק כדעת הרבה ראשונים שכל שאין אדם מוסיף בבניין הוא רשאי להוסיף דיירים.

שו"ת במראה הבזק

(מתוך ח"ד)

Costa Rica, Costa Rica

קוסטה ריקה, קוסטה ריקה

מנחם אב, ה'תשנ"ו

שינוי מקום החזן בבית-כנסת עם בעיות אקוסטיקה

שאלה

בית הכנסת שלנו סובל מאקוסטיקה גרועה מאד. אין מיזוג אויר והגשמים פה הם נוראיים בתקופה זו. בקושי שומעים את החזן, גם מי שקרוב אליו.

נשאלתי על אפשרות של מיקרופון והורדתי את זה מהפרק (אלא אם כן יש שינויים שאני לא יודע - אשמח לשמוע). אפשרות שניה היא - שהחזן לא יתפלל על הבמה אלא ליד ארון הקודש היכן שהרב נותן שיחה - מקום גבוה, ופניו יהיו אל הקהל על מנת שבעזרת נשים למעלה ישמעו אותו וגם הקול יתפזר יותר טוב. אשמח לשמוע מה דעת ההלכה ודעתכם עם מראי מקומות על מנת להיות מוכן לכל טענה שיעלו האנשים.

תשובה

בבתי כנסת גדולים, כשיש קושי גדול לשמוע את הש"ץ כשמתפלל אצל העמוד בכותל מזרח (לנוהגין כך) יש פוסקים שהתירו לשנות ממנהגם שיעמוד הש"ץ על הבימה באמצע בית הכנסת¹. אע"פ שהבימה גבוהה מג' טפחים אין זה מעכב שהרי כבר מצינו שהתירו לחזן לעמוד במקום גבוה כדי להשמיע לציבור²; זאת אף שבגמ'³ נזכר שצריך לעמוד במקום נמוך שנאמר "ממעמקים קראתיך ה'". אמנם שהש"ץ יעמוד ופניו אל הקהל לא ראינו ולא שמענו מי שנהג כך ומי שהתיר זאת ובפרט בהלכות אלו משתדלים במשנה זהירות מלשנות המנהג אף בדברים שאין בהם איסור⁴. ונראה שיש בזה היפוך כוונת התפילה, שכל עניינה פנייה לשוכן במרומים, ואל יראה כפונה אל הציבור חס וחלילה. פתרון אפשרי הוא להזיז את הבמה של קריאת התורה לחלק האחורי של בית הכנסת כמו שהיה נהוג בכמה בתי כנסת עתיקים ואז יישמע קולו של החזן בצורה טובה יותר⁵.

פתרון נוסף יתכן בעזרת שימוש במסך אקסוטי שאם מציבים אותו לפני החזן, קולו מתפשט בחלל בית הכנסת בצורה יותר טובה.

¹ שו"ת "אגרות משה" (או"ח חלק ג' עמ' שט).

² שו"ע או"ח (סי' צ סעי' א).

³ ברכות (י ע"ב).

⁴ עי' בשו"ת "ציץ אליעזר" (חלק י' סי' כב) שהביא סיעה של פוסקים בענין, ואוסרים לשנות המנהגים ועיין שם עוד בשם שו"ת "מכתב סופר" (בנו של החת"ס) האוסר מצד "סודות סדרי בית הכנסת" ועוד באזהרת בעל שו"ת "ערוגות הבשם" כלפי הרוצים לשנות, ע"ש.

⁵ הצעתו של הרב נחום אליעזר רבינוביץ וכן הסכים הלכה למעשה הראשון לציון, הרב עובדיה יוסף.

בשם צוות המשיבים ובברכת התורה,

הרב משה ארנרייך   הרב יוסף כרמל
ראשי הכולל

חברי הועדה המייעצת:
הרב זלמן נחמיה גולדברג
הרב נחום אליעזר רבינוביץ
הרב ישראל רוזן

שו"ת "במראה הבזק", חלקים א'-ו'

תשובות לשאלות מרבני הגולה. השאלות מבטאות את המצב מיוחד של קהילות ישראל בכל קצוות תבל בימינו אנו. התשובות מתמודדות עם המציאות בעולם מודרני מתפתח בדרך של "דרכיה דרכי נעם". הספרים עוסקים בארבעת חלקי הי"שלחן ערוך" תוך ניסיון לקחת בחשבון גם את החלק החמישי ההופך את התורה ל"תורת חיים".

מחיר מבצע לששת הכרכים 300 ₪ במקום 360 ₪ (לחץ לקניה) (טל' 02-5371485)

חדש!!!

שו"ת "במראה הבזק" במהדורה מהודרת! מחיר מבצע לששת הכרכים 360 ₪ במקום 480 ₪

בשיתוף המרכז לשירותים רוחניים לקהילות - ההסתדרות הציונית העולמית

